

De academische houding op de BSA

De academische houding bestaat uit drie facetten: ambitie, nieuwsgierigheid en zelfstandigheid. Deze drie facetten moeten zichtbaar zijn bij de leerlingen en bij de docenten. Hieronder is dat uitgewerkt en aangevuld met aanwijzingen voor de docent.

1. Ambitie

Ambitie is de motivatie om succesvol te zijn, om goed te zijn in wat je doet en bereid te zijn om je daar tot het uiterste toe in te spannen. “Je best doen” en “hard willen werken”: dat zijn de kernbegrippen. Ambitie kan betrekking hebben op een taak: een oefening zo goed mogelijk willen doen; het kan ook betrekking hebben op een breder perspectief: de schoolloopbaan en zelfs de blik op de verdere toekomst.

Salvador Dali: Intelligentie zonder ambitie is als een vogel zonder vleugels

Streven (hoe goed wil je zijn?):

Leerlingen: De leerling werkt hard, doet zijn best om een goede bijdrage te leveren aan de les. Hij kiest niet de makkelijkste weg, maar kiest juist voor uitdagende en complexe onderwerpen. Bij de boekkeuze toont hij interesse voor boeken die bedoeld zijn voor iets oudere kinderen. In gesprekken merk je dat hij nadenkt over de wereld buiten de BSA en wat hij daar zou willen bereiken.

Docenten: Je wilt excelleren als docent. Je draagt actief bij aan de kennissamenleving van de BSA. Je denkt na over de kwaliteit van je werk, met als doel om steeds verder te groeien. Je ambitie heeft ook betrekking op de resultaten van de leerlingen: je wilt hen inspireren en tot optimale prestaties brengen. Je volgt nascholing binnen en buiten de BSA. Je leest uit eigen beweging vakliteratuur en kinderboeken.

Wat doe je?

- Je laat je eigen ambities blijken.
- Je laat leerlingen hun eigen ambities onder woorden brengen.
- Je prijst leerlingen die hard werken.
- Je verwijst naar de schoolloopbaan en de toekomst van de leerlingen.
- Je past de TLC-technieken voor ‘de lat hoog leggen’ toe.

Persoonlijke doelen

Leerlingen: De leerling weet precies waaraan hij in de komende periode wil werken. Deze doelen kunnen verschillen per leerling.

Docenten: Je weet waaraan je wilt werken in de komende periode. Je bespreekt dit met collega's in de kennissamenleving. Je reflecteert samen op je eigen en elkaars doelen en het behalen ervan.

Wat doe je?

- Je laat de leerlingen voor de komende periode hun eigen doelen formuleren. Aan het einde van de periode reflecteer je er samen met de leerlingen op.

Beeld van jezelf over vijf jaar

Leerlingen: De leerling heeft een ambitieus en realistisch beeld van het type voortgezet onderwijs waarnaar hij wil doorstromen. Hij kan onder woorden brengen wat voor soort leerling hij dan is, welke BSA-achtige kenmerken hem helpen om succesvol te zijn op het vo. Hij is bereid om te investeren in zijn ontwikkeling om dat succes te bereiken.

Docent: Je weet wat voor type docent je wilt zijn over vijf jaar en welke stappen je gaat zetten om daar te komen.

Wat doe je?

- Je praat af en toe in de groep over het toekomstbeeld van de leerlingen, bijvoorbeeld in de Boekenclub, naar aanleiding van boeken waarin dit thema aan bod komt (*Hoe overleef ik de brugklas?*).
- Je brengt het toekomstbeeld van het kind ter sprake in gesprekken met ouders.

2. Nieuwsgierigheid

De moeder van Einstein vroeg haar kind na school niet wat haar kind had geleerd op school, maar wat voor vragen hij had gesteld. Nieuwsgierigheid is de belangrijkste prikkel voor persoonlijke ontwikkeling. Het is een basishouding van verwondering tegenover de buitenwereld. Een nieuwsgierig wordt geleid door zijn eigen vragen en staat onbevangen en kritisch tegenover de informatie die op hem afkomt.

Einstein: Ik ben echt niet zo geleerd hoor, maar ik heb wel geleerd om oprecht nieuwsgierig te zijn en vragen te stellen.

Openheid

Leerlingen: De leerling stelt zichzelf open voor nieuwe kennis en nieuwe indrukken. De leerling toont zijn verwondering bij nieuwe onderwerpen en stelt vragen die voortkomen uit die verwondering. Hij kan goed luisteren naar anderen en gaat in op de inbreng van anderen. Hij gebruikt die inbreng om zijn eigen inzicht te scherpen en om tot nieuwe vragen te komen.

Docent: Je stelt jezelf open voor nieuwe kennis en nieuwe indrukken. Je kunt het denkkader dat je hebt opgebouwd door opleiding en ervaring loslaten. Je geniet van gesprekken met collega's waarin vanzelfsprekendheden ter discussie worden gesteld. Je ziet zichzelf in relatie tot de leerlingen niet als degene met de antwoorden, maar als degene die de juiste vragen weet op te roepen.

Wat doe je?

- Je toont je eigen verwondering bij het lezen en praten over bijvoorbeeld actualiteit of verhalen. ("Goh, wat ik hier nu weer lees!")
- Je toont waardering voor vragen van kinderen (wat niet betekent dat elke vraag ook uitvoerig besproken hoeft te worden).

- Je stuurt in een gesprek niet aan op het antwoord dat jij in gedachten hebt, maar je luistert goed naar de leerlingen en je neemt de ruimte om mee te gaan met hun gedachtegang.

Objectiviteit

Leerlingen: De leerling is bereid om zich te verdiepen in het standpunt van anderen. Hij beseft dat er niet één waarheid is en dat anderen vanuit andere normen en waarden kunnen denken. Hij toont respect voor andere standpunten. Bij debatten is hij bereid de voors en tegens van een vraagstuk te inventariseren en op basis daarvan tot een rationele beslissingen te komen.

Docent: Je staat in je vak onbevooroordeeld tegenover kennis, collega's, ouders en leerlingen. Je bekijkt onderwerpen altijd van meerdere kanten voordat je zelf een standpunt inneemt.

Wat doe je?

- Je laat niet merken wat je eigen standpunt is wanneer je een onderwerp introduceert.
- Je zorgt dat in discussies meerdere kanten van een onderwerp aan bod komen (bijvoorbeeld door zelf met tegenvoorbeelden te komen).
- Je laat bij een onderzoek meerdere bronnen bestuderen.

Belangstelling

Leerlingen: De leerling pakt graag de krant en leest daarin over verschillende soorten onderwerpen. Hij kijkt thuis naar het (jeugd)journaal en naar Klokhuis. Hij leest uit eigen belangstelling boeken over verschillende onderwerpen. Hij begint gesprekken over onderwerpen die hem interesseren, al dan niet naar aanleiding van een onderwerp in de BSA-les. Hij heeft belangstelling voor de interesses van anderen.

Docent: Je hebt een brede algemene belangstelling. Je leest veel en over allerlei onderwerpen. Je bent op de hoogte van de actualiteit. Je hebt belangstelling voor de interesses van de leerlingen en van je collega's.

Wat doe je?

- Je toont waardering voor leerlingen die uit zichzelf onderwerpen ter sprake brengen.
- Je verwijst naar kennis die je buiten de BSA hebt opgedaan ("Ik heb weleens een boek gelezen over...", "Ik zag vorige week op het journaal ...")
- Je prijst leerlingen die veel lezen of die ook buiten de BSA de actualiteit volgen.
- Je vraagt naar de interesses van de kinderen.
- Je biedt leerlingen keuzevrijheid.

3. Zelfstandigheid

Zelfstandigheid heeft betrekking op de mate waarin iemand in staat is om zijn eigen leren vorm te geven. Iemand kan zelfstandig leren binnen en buiten formele schools contexten. Zelfstandigheid vereist motivatie (zelf willen leren) en vaardigheden (bijvoorbeeld onderzoeksvaardigheden). Zelfstandig leren is niet per se individueel leren; je kunt ook heel goed zelfstandig leren in tweetallen of groepjes.

Zelfvertrouwen

Leerlingen: De leerling heeft vertrouwen in zijn eigen capaciteiten om een taak succesvol uit te voeren. Hij is niet bang om een inbreng te geven in discussies en tijdens het samen werken aan opdrachten. Hij vat kritische opmerkingen niet persoonlijk op, maar als aanleiding om verder in gesprek te gaan.

Docent: Je hebt vertrouwen in je eigen kwaliteiten als BSA-docent. Je weet je kunt en wat je nog wilt leren. Je bent ervan overtuigd dat je een actieve bijdrage kunt leveren aan de kennissgemeenschap. Je neemt graag deel aan professionele discussies. In de relatie met de leerlingen heb je vertrouwen in hun capaciteiten en geef je hun veel ruimte om zelfstandig te werken.

Wat je doe je?

- Je laat zien dat je zelf ook niet alles weet en dat je ook van je leerlingen kunt leren.
- Je prijst leerlingen meer voor hun inzet dan voor het juiste antwoord.
- Je stimuleert de leerlingen om actief deel te nemen aan discussies.
- Je benoemt je vertrouwen in de capaciteiten van leerlingen ("O, dat kun jij wel").
- Je stimuleert leerlingen om problemen zelf op te lossen (bijvoorbeeld door te modelleren hoe je de betekenis van een onbekend woord kunt achterhalen).
- Je speelt vragen van leerlingen door naar andere leerlingen.

Betrokkenheid

Leerlingen: De leerling toont oprechte interesse in het onderwerp van de les. Hij heeft een actieve eigen inbreng en reageert op de inbreng van anderen. Bij het werken aan opdrachten is hij geconcentreerd. Hij gaat verder dan het maken van de opdracht, met nieuwe vragen die bij hem zijn opgekomen.

Docent: Je toont oprechte interesse in het onderwerp van de les en in de inbreng van de leerlingen. Wanneer leerlingen werken aan opdrachten, toon je betrokkenheid in hun leerproces. Je wilt weten hoe zij denken, omdat dat helpt om ze de juiste ondersteuning te bieden op weg naar zelfstandig leren. In de kennissgemeenschap neem je je verantwoordelijkheid bij het uitwerken van onderwerpen.

Wat doe je?

- Je laat leerlingen op elkaar reageren.
- Je laat leerlingen samenwerken.
- Je prikkelt leerlingen met uitdagende vragen en opmerkingen.
- Je feedback heeft meer betrekking op het leerproces dan op het product.
- Je gaat door op een onderwerp, ook als de vraag al beantwoord is ('rekken').
- Je wijst beurten toe ('flitsbeurten').
- Je past de TLC-techniek '100%' toe.

Zelfsturing

Leerlingen: De leerling kan zijn werk plannen en organiseren, hij kan de tijd goed verdelen over het werk dat gedaan moet worden. Hij kan zijn impulsen onder controle houden (bijvoorbeeld beurt afwachten, niet door de klas roepen). Hij kan makkelijk schakelen van de ene activiteit naar de andere.

Docent: Je kunt je werk goed plannen en organiseren. Je weet wat er van je verwacht wordt en je handelt daarnaar. Je biedt duidelijkheid en structuur om de leerlingen te helpen een zelfsturende houding te ontwikkelen. Je vindt het belangrijk dat de leerlingen de regels kennen en dat ze zich eraan houden.

Wat doe je?

- Je zorgt ervoor dat de leerlingen weten wat je van hen verwacht.
- Je zorgt ervoor dat de leerlingen weten hoe zij hun rol moeten invullen bij het uitvoeren van een opdracht.
- Je geeft leerlingen veel ruimte om hun eigen rol bij een taak uit te voeren, je intervenueert niet te snel.
- Je houdt je aan de agenda en je zorgt ervoor dat er geen instructietijd weglekt tussen overgangen.

Kees Broekhof

Sardes

juli 2014